

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

**Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти**

«29» вересня 2021 року протокол № 7

Введено в дію наказом директорки

**Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти**

від 30 вересня 2021 року № 01-01/68 О.Д.

Директорка

В.В. Сидоренко

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

КУЛЬТУРА ФАХОВОЇ МОВИ

**(шифр за ОПП – ОК 2 – дисципліна формування
загальних компетентностей)**

Галузь знань	<u>07 Управління та адміністрування</u>
Спеціальність	<u>073 Менеджмент</u>
Освітня програма	<u>Адміністративний менеджмент</u>
Рівень вищої освіти	<u>Другий (магістерський)</u>
Рік навчання	<u>II, семестр 1</u>
Вид дисципліни	<u>професійна підготовка, обов'язкова</u>
Форма навчання	<u>заочна</u>

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри методики професійної освіти
та соціально-гуманітарних дисциплін
протокол № 11 від «21» вересня 2021 р.

Завідувач кафедри

А.Б. Єрмоленко

Біла Церква 2021

1. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові:	Вінтонів Михайло Олексійович
Науковий ступінь (спеціальність):	Доктор філологічних наук
Вчене звання (спеціальність):	Професор
Посада:	Професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ORCID:	https://orcid.org/0000-0002-3258-8633
Профіль:	https://scholar.google.com.ua/citations?user=ffifdYgAAAAJ&hl=uk
e-mail:	mvintoniv@ukr.net
Контактний телефон:	+38-0501618963

2. Інформація про курс навчальної дисципліни

Кредити ЕКТС:	4
Лекції:	10
Лабораторні заняття:	–
Практичні заняття:	10
Самостійна робота :	100
Курсова робота:	–
Вид контролю:	Залік
Мова викладання:	Українська
Форма викладання:	очна / дистанційна (LMS «Профосвіта». Режим доступу: https://profosvita.org/course/view.php?id=703

3. Інформація про доступність в мережі

Профіль навчальної дисципліни	очна / дистанційна (LMS «Профосвіта». Режим доступу: https://profosvita.org/course/view.php?id=703
Репозитарій навчальної дисципліни	Доступ надається в індивідуальному порядку
Консультації	Онлайн-консультації за попередньою домовленістю: (Viber: +38-0501618963) в робочі дні з 9.00 до 17.00

4. Перелік компетентностей і результатів навчання, що забезпечує навчальна дисципліна

<p>ОК.2. Культура фахової мови</p>	<p>ЗК2. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);</p> <p>ФК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;</p> <p>ФК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;</p>	<p>ПРН21. Використовувати знання основ професійної комунікації в письмовій та/або усній формах; демонструвати знання основних методів та прийомів редагування фахового тексту;</p> <p>ПРН36. Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною мовою;</p>
---	--	---

5. Методи навчання

Навчання не залежно від форми викладання (очна чи дистанційна) передбачає використання словесних (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), наочних (ілюстрація, демонстрація, спостереження) та практичних (практична робота, тренувальні і творчі вправи) методів навчання.

Під час лекційних занять використовуються презентації, які поєднують словесні та наочні методи навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти акумулювати знання.

Під час практичних занять застосовуються словесні та практичні методи навчання, які спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти здібностей пізнання, а саме: дискусії, індивідуальна та командна форма роботи, кейси.

Самостійна робота базується на наочних та практичних методах навчання і направлена на самостійне оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями за темами навчальної дисципліни.

6. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування мовнокомунікативної компетентності студентів; усвідомленої позитивної мовної поведінки; оволодіння нормами сучасної української літературної мови; набуття

навичок оперування термінологією майбутньої спеціальності; уміння користуватися різними функційними стилями й підстилями в навчальній діяльності та професійному вжитку; формування навичок комунікативно виправданого використання засобів мови з дотриманням етикету фахового спілкування.

Завдання навчальної дисципліни: виховання в студентів почуття національної свідомості, що значною мірою сприяє підвищенню мотивації вивчення української мови; формування комунікативної, мовної, мовленнєвої, предметної, прагматичної, соціокультурної компетентностей студентів на основі свідомого опанування мовної і мовленнєвої теорії; корекція орфографічної та пунктуаційної грамотності майбутніх фахівців; збагачення словникового запасу студентів термінологічною лексикою та фразеологією.

7. Міждисциплінарні зв'язки

Перелік дисциплін, вивчення яких має передувати навчальній дисципліні (пререквізити):- методологія та методика організації наукових досліджень, Ділова іноземна мова, Філософські основи управління, Психологія управління та лідерство.

Перелік дисциплін, які мають вивчатися одночасно або безпосередньо після вивчення навчальної дисципліні (кореквізити): - теорія організацій та організаційна поведінка, технологія прийняття управлінських рішень.

8. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Вступ до вивчення навчальної дисципліни.

Культура фахової мови

Тема №1. Вступ. Поняття культури мовлення

Предмет, завдання і значення курсу «Культура усного і писемного мовлення».

Визначення понять «культура української мови», «ознаки культури української мови». Еволюція поняття.

Функції мови. Закон про мови. Поняття мови в Конституції України. Обговорення проблеми двомовності. Обговорення проблеми формування мовної особистості у концепції народної освіти. Позитивні та негативні риси пуризму.

Ключові слова: *культура української мови, ознаки культури мовлення: правильність; точність, логічність, багатство (різноманітність), чистота, доречність, достатність, виразність, емоційність; державна мова, функції мови, мовна політика, двомовність, пуризм.*

Тема №2. Поліфункціональність як один з основних аспектів вияву культури мовлення. Стилiстичні норми української мови.

Культура мовлення та «стиль мовлення». Класифікації стилів мовлення. Характеристика стилів мовлення. Розгляд взаємозв'язку і взаємодії стилів. Зумовлене використання елементів одного стилю в текстах іншого.

Ключові слова: стиль мовлення, класифікації стилів мовлення, функціональні особливості стилів мовлення.

Тема №3. Види та правила усного спілкування за професійним спрямуванням. Український мовленнєвий етикет

Мовленнєвий етикет як складник культури мовлення.

Ділова нарада. Формування вербальних та невербальних засобів ведення бесіди. Службова бесіда. Телефонна ділова розмова.

Ключові слова: мовленнєвий етикет, ділова нарада, службова бесіда, телефонна ділова розмова, інтернет-спілкування.

Тема №4. Правильність та виразність мовлення. Орфоепічні та акцентуаційні норми усного мовлення майбутнього фахівця

Розгляд основних орфоепічних норм української мови. Вимова голосних і приголосних звуків. Особливості вимови слів іншомовного походження. Фонетична та фонематична транскрипції. Наголос. Типи наголосів. Особливості наголошування слів в українській мові.

Ключові слова: орфоепічні норми, фонетична та фонематична транскрипції, наголос, типи наголосів.

Тема № 5. Виразність мовлення. Техніка мовлення та засоби логіко-емоційної виразності. Партитура тексту.

Виразність мовлення як комунікативна ознака мовлення майбутнього фахівця.

Техніка мовлення (дихання, голос, дикція). Засоби логіко-емоційної виразності.

Партитура тексту.

Ключові слова: виразність мовлення, техніка мовлення, дихання, голос, дикція, засоби логіко-емоційної виразності, партитура тексту.

Тема №6. Логічність, змістовність та доречність як комунікативні ознаки мовлення. Публічний виступ як різновид мовленнєвої діяльності

Підготовка до публічного виступу. Способи виголошенн промови. Установлення контакту з аудиторією. Кінетична система спілкування.

Звучання промови. Зоровий контакт та реакція аудиторії. Культура мовної поведінки. Дискусія, доповідь, промова. Образ оратора та аудиторії.

Ключові слова: публічного виступ, способи виголошенн промови, кінетична система спілкування, доповідь, промова.

Змістовий модуль II.

Правильність мовлення. Графічні, орфографічні, лексичні та граматичні норми сучасної української літературної мови

Тема 7. Правильність мовлення. Графічні та орфографічні норми української мови як складники культури мовлення сучасного фахівця

Українська графічна система. Букви та небуквені знаки. Українська орфографія. Принципи української орфографії.

Ключові слова: графічна система, буква, принципи української орфографії, орфограма.

Тема 8. Графічні та орфографічні норми української мови

Правила вживання великої літери у власних назвах у сучасній українській літературній мові.

Специфіка подовження та подвоєння приголосних у сучасній українській літературній мові.

Правопис префіксів *пре-*, *при-* *при-*, *з-*, *роз-*, *без-*, *через-*, *від-*, *між-*, *над-*, *об-*, *перед-*, *під-*, *понад-* у сучасній українській літературній мові; звука [a] з давнього звука [o].

Правила написання ненаголошених *e*, *и*, *о* в сучасній українській літературній мові.

Ключові слова: орфограма.

Тема 9. Графічні та орфографічні норми української мови як складники культури мовлення сучасного фахівця

Правила написання *не-*, *ні-* з іменниками, прикметниками, займенниками, дієсловами, прислівниками, дієприкметниками та дієприслівниками у сучасній українській літературній мові; специфіка спрощення груп приголосних;

Правопис складних слів разом, через дефіс та окремо.

Ключові слова: орфограма.

Тема 10. Чистота, багатство та точність мовлення як комунікативні ознаки мовлення. Лексика як найбільш відкрита мовна підсистема

Чистота, багатство та точність мовлення як комунікативні ознаки мовлення. Лексичні ресурси. Лексичні норми.

Синонічний потенціал мови. Нормативність мовлення. Розрізнення паронімів.

Стилістичні функції синонімів, омонімів, антонімів, паронімів.

Ключові слова: чистота мовлення, багатство мовлення, точність мовлення, лексичні ресурси, лексичні норми, синоніми, омоніми, антоніми, пароніми.

Тема 11. Лексичні норми української мови. Словники й довідкова література

Власне українська лексика та запозичена. Вживання слів іншомовного походження в професійному мовленні. Інтернаціоналізми, екзотизми та варваризми у складі запозиченої лексики.

Лексика за сферами вживання. Точність мовлення. Творче напрацювання професійно орієнтованих лексичних одиниць. Лексика української з погляду активного-пасивного вживання. Класифікація словників.

Ключові слова: чистота мовлення, багатство мовлення, точність мовлення, терміни, професіоналізми, сленг, жаргон, запозичена лексика, активна лексика, архаїзми, історизми, сленг, жаргон, словник

Тема 12. Термінологія обраного фаху. Кодифікація і стандартизація термінів. Алгоритм укладання термінологічного стандарту.

Ключові слова: термін, мовне кліше.

Тема 13. Правильність мовлення. Суспільне значення морфологічних норм у контексті мовних інновацій

Нормативні аспекти граматичних категорій іменника (рід, число, відмінок). Прикметник у професійному мовленні. Норми вживання числівника. Займенник у професійній комунікації. Нормативні аспекти граматичних категорій дієслова.

Ключові слова: граматична категорія, граматична форма, іменник, дієслово, прикметник, числівник, займенник, дієслово.

Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення

Особливості синтаксису у професійній комунікації. Порядок слів у реченні. однорідні члени речення. Координація присудка з підметом. Складні випадки керування.

Ключові слова: підмет, присудок, додаток, означення, обставина, керування, координація.

9. Структура курсу та форма контролю знань

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт:					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Модульні	
Змістовий модуль I. Вступ до вивчення навчальної дисципліни. Культура усного професійного мовлення							
Тема 1. Вступ. Поняття культури мовлення.				2			8
Тема 2. Поліфункціональність як один з основних аспектів вияву культури мовлення. Стилистичні норми української мови.		2					8
Тема 3. Види та правила усного спілкування за професійним спрямуванням (ділова нарада, службова бесіда, телефонна ділова розмова). Український мовленнєвий етикет.		2					8
Тема 4. Правильність та виразність мовлення. Орфоепічні та акцентуаційні норми усного мовлення майбутнього фахівця				2			8
Тема 5. Виразність як комунікативна ознака мовлення майбутнього фахівця. Техніка мовлення (дихання, голос, дикція) та засоби логіко-емоційної виразності. Партитура тексту.		2					8
Тема 6. Логічність, змістовність та доречність як комунікативні ознаки мовлення. Публічний виступ як різновид мовленнєвої діяльності.							10
Разом	60	6		4			50
Змістовий модуль II. Графічні, орфографічні, лексичні та граматичні норми сучасної української літературної мови							
Тема 7-9. Правильність мовлення. Графічні та орфографічні норми української мови.		2					8
Тема 10. Чистота, багатство та точність мовлення як комунікативні ознаки мовлення.							8
Тема 11. Лексичні норми. Словники.				2			8
Тема 12. Термінологія обраного фаху		2					8
Тема 13. Правильність мовлення. Суспільне значення морфологічних норм у контексті мовних інновацій.				2			8
Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення.				2			10
Разом	60	4		6			50
Підготовка та проходження контрольних заходів							
Усього	120	10		10			100

Поточний контроль здійснюється впродовж кожного практичного заняття (всього за ЗМ 1 – 50 балів, ЗМ 2 – 50 балів).

Підсумковий контроль – залік, що є результатом суми балів за усіма видами робіт (ЗМ 1 + ЗМ 2).

10. Політика курсу навчальної дисципліни

Політика щодо відвідування. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. За відвідування 1 лекції нараховується 3 бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за умови погодження із викладачем. У цьому випадку за відвідування лекційних та практичних занять бали нараховуються за результатами тестування за темою лекції / практичного заняття.

Політика щодо діяльності на заняттях. Під час практичних занять створюється творчий простір для формування практичних умінь і навичок роботи у соціумі, зокрема у колективі. На заняттях обов'язковим є дотримання правил роботи у групі, шанобливе ставлення до поглядів колег, налаштованість на дружню співпрацю та взаємодопомогу, роботу у команді. На заняттях вітаються прояви творчості, креативності та індивідуальний підхід. При оцінюванні враховується активність роботи на заняттях, теоретична підготовка, виконання практичних завдань та завдань для самостійної роботи. Всі види робіт доцільно виконувати в оговорений викладачем термін.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (практичне заняття – 2 бали; самостійна робота – 3 бали). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (хвороба, міжнародне стажування, тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25 %. Списування під час підсумкового контролю заборонене (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування. За плагіат та некоректну поведінку (у тому числі запізнення) знімаються штрафні бали. За плагіат – 25 балів; некоректну поведінку від 0,2 балів до 5 балів включно.

11. Система оцінювання навчальних досягнень

Навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою за видами навчальної діяльності.

Види робіт	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	10
Участь у практичних заняттях (виступи, проблемні ситуації)	50
Самостійна робота (аналіз інформаційних джерел, підготовка повідомлень, опрацювання спеціальної літератури)	40
Сума балів за всіма видами робіт	100
Залік	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації до практичних робіт за навчальною дисципліною «Культура фахової мови» (електронне видання, що знаходиться в репозитарії навчальної дисципліни).
2. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною «Культура фахової мови» (електронне видання, що знаходиться в репозитарії навчальної дисципліни).

13. Список рекомендованих джерел

ОСНОВНІ

1. Заболотний О., Заболотний В. Культура мовлення працівників органів місцевої влади та органів місцевого самоврядування. Київ, 2019. 272 с.
2. Заболотний О., Заболотний В. Правильне мовлення. Київ, 2020. 272 с.
3. Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення. Київ, 2019. 224 с.
4. Мельник Т., Струганець Л., Бобесюк О. Культура мови: від теорії до практики. Київ, 2017.
5. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення. Київ, 2019. 184 с.

ДОДАТКОВІ

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів, 2016. 432 с.
1. Климова К.Я. Основи культури і техніки мовлення: навч. посібник. Київ, 2017. 240с.
2. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком. Київ, 2018. 135 с.
3. Мацько Л. І. Культура української фахової мови: навч. посібник. Київ, 2017. 360 с.
4. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навчальний посібник. Київ, 2018. 231 с.
5. Семенюк О., Паращук В. Основи мовної комунікації. Київ, 2018. 240 с
6. Сербенська О. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. Київ, 2017. 344 с.
7. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібник за ред С. О. Карамана, О. А. Копусь. Київ, 2018. 544 с.
8. Українська мова. Мова фаху, мова науки, мова спілкування. *Текстовокомунікативне навчання: навчальний посібник* / за ред. Любашенко О.В. Київ, 2018. 256 с.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Волощак М. Неправильно – правильно. *Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації*. Київ: Вид. центр “Просвіта”, 2017. 128 с.
2. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. Київ: Либідь, 2016. 192 с.
3. Головащук С. І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник. Київ: Вища школа, 2017. 319 с.

4. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. Львів: Фенікс, 2016. 223с.
5. Довідник з культури мови/за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Вища школа, 2016. 400 с.
6. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів/за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2017. 224 с.
7. Етимологічний словник української мови у семи томах/АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Гол. редактор О. С. Мельничук. Київ: Наукова думка, 1982-2006.
8. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Київ: Кобза, 1993. 472 с.
9. Орфоепічний словник / уклад. М. І. Погрібний. Київ: Рад. школа, 1984. 629 с.
10. Словник-довідник з культури української мови/ Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. Київ: Знання, 2017. 367 с.
11. Словник епітетів української мови / С. П. Бирик, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт; За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Довіра, 1998. 431 с.
12. Словник іншомовних слів / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000. 1018 с.
13. Словник паронімів української мови / уклад. Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. Київ: Радянська школа, 1986. 221с.
14. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. Київ: Наук. думка, 1999 – 2000.
15. Словник сучасного українського сленгу / упоряд. Т. М. Кондратюк. Харків: Фоліо, 2006. 350с.
16. Словник української мови: В 11-ти т. / І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ: Наук. думка, 1970 – 1980.
17. Ставицька Л. Український жаргон. Словник. Київ: Критика, 2005. 494с
18. Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль: Богдан, 2016. 88 с.
19. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ: Довіра, 2016. 789с.
20. Українська мова. Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2016. 824 с.

ДОДАТКОВІ РЕСУРСИ

1. Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про мови в Українській РСР» // <http://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Культура мови і культура мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення//

https://pidruchniki.com/1040101747600/dokumentoznavstvo/kultura_movi_kultura_movlennya_komunikativni_oznaki_kulturi_movlennya

3. Конституція України (чинна з 1996 р. зі змінами) // <http://zakon.rada.gov.ua/laws>

4. Лексичні норми мови професійного спілкування https://pidruchniki.com/1814081747605/dokumentoznavstvo/leksichni_normi_movi_profesiynogo_spilkuvannya

5. Центр культури української мови (<https://centrkum.blogspot.com/>);

6. Українська мова в Інтернеті. <http://novamova.info/>

7. Українська мова: Енциклопедія. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>

8. Українська мова професійного спілкування // https://pidruchniki.com/1435072247592/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_profesiynogo_spilkuvannya

9. Уроки державної мови. <http://mova.kreschatic.kiev.ua/>